

DISINFORMATION & **DEMOCRACY**

CONFERENCE REPORT 2023



THE BATTLE FOR
HEARTS & MINDS

Adapt Institute

www.adaptinstitute.org

Disinformation & Democracy Conference 2023

On 28 September 2023, experts in the fields of military, security, strategic communication, disinformation, and artificial intelligence gathered in Bratislava to join the third year of the conference Disinformation and Democracy. The program hosted by Adapt Institute in cooperation with partners consisted of an opening speech, three discussion panels and three presentation sections.

Opening remarks

Miroslav Wlachovský, Minister of Foreign and European Affairs of the Slovak Republic, has generously accepted the invitation to the conference and made opening remarks. He highlighted the importance of discussion in the topics that were key components of the conference, stating that the new weapons are not shot but spoken. Minister Wlachovský stressed the fact that we are now facing difficult moments in history. The challenges include not only the war in Europe but also the democratic backsliding that we are already witnessing. “The way we create, communicate, and consume information has become one of the key determinants of vitality and strengths of our democracies and we need to understand how,” stated Wlachovský, thus underlining the importance of information security and related contemporary threats. According to him, democracy has to be actively protected against dangers from outside, and inside of the state as well.

It is disinformation that is constantly attacking democracy, our core values and our way of life. It is also very dangerous because of the simplification of reality: disinformation actors provide simple explanations to complex issues, it charges the worst impulses, leaves prejudices unchallenged, legitimizes misguided assumptions. Minister Wlachovský also emphasized the need for adequate response. “We cannot be complacent – we have to fight against it: strategic communication is crucial. We need to be proactive and vocal in the public discourse and cannot remain silent,” stated Wlachovský during the opening remarks. He highlighted the fact that our action is important, while the cost of inaction grows exponentially.

As the online space has become an arena of hybrid actors, we need measured regulation and responsibility of the social platforms which helps disinformation to spread. Alongside social media deficits in transparency and content moderation, there are other obstacles within media literacy and objective journalism. Nonetheless, Minister Wlachovský expressed optimism and hope, as he addressed the issue of the divisions that exist within our society. Although he admitted that none of the available tools represents an ultimate cure for democracy, he said that it is possible to tackle these threats via implementing the tools in the long run, because the fight against disinformation is a marathon and not a

sprint. In his final words, Wlachovský stated: “It fills me with optimism to see many great runners in this room.”

Strategic Communication of Fighting Ukraine

The first panel discussion was dedicated to the topics of strategic communication regarding Ukraine and its relations to NATO. The discussion hosted Stanislava Harkotová, journalist and war reporter working for the Slovak news portal Aktuality.sk, Vineta Kleine, director of the NATO Information and Documentation Centre Kyiv, and Stanislava Susla, activist, facilitator and founder of Mala Ukrajina.

In the beginning, the attention was drawn to the 2015 NATO-Ukraine strategic communication partnership roadmap and to the willingness of Ukraine to build its Stratcom capacities in the following years. At the same time, it was stated that since the invasion, it can be observed that these abilities of Stratcom have developed. The main reason is that there is a battlefield and information front within the Ukrainian information space. The active involvement of the private sector, civil society and the government was identified as the most important factor for the success of Ukrainian Stratcom, while the main communication channels are social media (mostly Telegram channels of news media). The high percentage of trust of Ukraine citizens in the state institutions, the President and armed forces was also highlighted. On the other hand, trust in the Russian media is very low in Ukraine.

Within the question of how Ukrainians implemented the theory of Stratcom into practice, in particular, the role of NATO was mentioned. NATO provides public affairs officers and press officers training and it continues to support Ukraine through all communication channels, counter Russia’s false narratives, and stress the importance of international order. Also, a new public diplomacy strategy of Ukraine was mentioned during the discussion as a very important tool. Shortly before the war, the Ministry of Foreign Affairs of Ukraine approved this strategy. “The goal of the strategy was to place Ukraine on the map and on the mindsets of the international community,” specified Vineta Kleine. According to the panel hosts, the rhetoric of the President of Ukraine and other governmental officials have had a mobilizing aspect so far, and – along with branding – contributed to national unification.

The question was raised whether there are different approaches to Stratcom within Ukraine and abroad. In this regard, the audience which is targeted by the information campaigns plays a key role. For Stratcom it is important to maintain the morale of Ukrainians, support the Ukrainian army, and effectively target international audiences. However, it has to be noted that people abroad may pay less attention to the war in Ukraine now, as they receive so much information for a long time. However, it is important to continue informing about

the situation as public opinion in partner countries may determine support for Ukraine in the future.

Disinformation as Interdisciplinary Challenge

The second panel discussion focused on an interdisciplinary approach to tackle disinformation, as it linked the technological, media, and social sciences perspectives. The floor was given to three hosts: Jakub Šimko, expert researcher working for the Kempelen Institute for Intelligent Technologies, Radomír Masaryk from Comenius University in Bratislava, and Shayan Sardarizadeh, a journalist from BBC.

During this panel, the role of social media and its economic model was discussed. As the main point of social media platforms is to attract as much attention from users as possible, the content is typically low in quality, and may contain disinformation. “If you call yourself a journalist, there are some fundamental principles you have to live by,” said Shayan Sardarizadeh, while declaring that journalists have to be factual and evidence based. On social media, public oversight - independent, quantitative auditing - is needed. This requires software infrastructure which observes the behavior of social media. The next step is regulation, which should force the social media platforms to comply or pay the penalty. According to the panelists, the EU Digital Services Act (DSA) is a step in the right direction and therefore should be properly implemented. However, it is still not clear what data will be available for researchers, in what scale and under what circumstances with DSA.

Aside from social media regulation, the need for media literacy in the education framework was underlined as a way to minimize the vulnerability against non-factual content. Radomír Masaryk also mentioned a low trust in authorities and institutions in Slovakia, which is being reinforced by the influence of propaganda. The information arena today also gives space to the actors that operate with artificial intelligence (AI) and spread deep fakes. On the bright side, there is a possibility to use generative AI for tackling disinformation. Shayan Sardarizadeh also expressed her opinion that most of the viral fake news online are easy to fact-check and people should be able to fact-check it by themselves. “My hope is that we can quickly move to a position where people themselves have the tools necessary and publicly available to them for free, not paid,” said Sardarizadeh. Within the recommendations for people as individuals on how to be more resilient to non-factual content, ideas such as approaching everything as skeptic, always checking for yourself, exploring for methodologies and looking behind the curtain of information resonated.

Generative AI for STRATCOM and INFOOPS: A Practitioners insight into Risks and Rewards

Michal Trnka and Filip Uhlárik from the Slovak technological company Gerulata Technologies have analyzed new, hyper-advanced LLMs by generative AI, their potential misuse as well as practical use in combating disinformation. Trnka, in the beginning of his

speech, expressed the idea that the main mission is to develop software and analytical tools for fighting hostile information activities, but nowadays we are in the state when the AI text is almost indistinguishable from human. He concluded there has been massive progress in the field of AI, technologies which have rapidly developed, are extremely powerful and widely available. The threat was identified: AI can generate disinformation and hate speech. “By using this technology we can produce countless variations of a narrative,” Trnka stated. AI can also provide low cost pseudo-media, which can now be automated. Also, bots can now be advanced and almost indistinguishable from real people.

The question arises from these threats of how to make AI safe. Recommendations include regulation, high cost for specific models, detection of AI-generated content, and guardrails. However, in the case of regulation, it might not be sufficient as it would only influence actors across the EU, and in terms of prices, commercial models are somewhat cheap. Guardrails were interpreted as “set of tools and techniques to prevent the model from assisting illegal, hateful, or other unwanted behaviours.” Some are built inside the models and work fairly well, but will always be breakable. At the same time, not all commercial companies which program AI technologies are successful in implementing guardrails.

According to Gerulata Technologies, society has to be better protected against all kinds of malicious influences. While artificial intelligence definitely can pose a danger, it is the best tool for fighting and tackling disinformation and other hostile activities. In this regard, Gerulata Sentinel was introduced. It is a system that analyzes the content by the use of AI: it can identify all events, categorize them, geolocate them, classify, date, and summarize them, resulting in a geographical dashboard of what is happening and how it relates to different narratives. It can also track how particular events or happenings evolved in time, and it works for planned future events as well.

European Democracy and Technology

Vladimír Šucha, head of the European Commission Representation in Slovakia, held a presentation on how technology and AI can manipulate human emotions and influence decision making – both individual and collective. During the presentation, it was emphasized that currently, we need regulation and technology to tackle dangerous threats, but at the same time, we need education.

Šucha commented on the matter of AI: “We understand that AI is a threat to society as we know it.” He said that AI is completely changing the ways of our lives, and therefore we have to reflect on how technology is affecting modern European society. According to Šucha, AI can manage our emotions, which is important because 85% of our decisions are emotional. He also stressed the issue of the distinction between human behavior online

and offline and noted that there is a turn from neutral content to extremist content. “Some self-governed online fora has been identified as contributing to radicalisation and toxic extremism,” Šucha pointed out.

Roots of Social Cohesion, Trust and Resilience

Within the last conference panel discussion, the topic of social cohesion was covered by Dalia Bankauskaitė, a senior fellow at Center for European Policy Analysis, Jakub Hankovský, managing director of IPSOS, and Justin Lane, co-founder of CulturePulse.

During the panel, it was noted that there are a lot of different approaches to social cohesion, including political, sociological, economical, and psychological. Despite the fact that the community can exist only in the minds of people of the same group, it is very important, because as long as enough people have the same conception, there is a sense of cohesion. It is also in human nature to be a part of some social group. When the feeling of community degrades, we feel less willing to do things for those organizations. “When the trust breaks down, we start to get angry with one another because we start viewing people as an outgroup,” stated Justin Lane. Jakub Hankovský noted that “If you have low trust, either horizontal or the general trust - when people do not trust each other - or institutional trust, it can make interactions more difficult.” This means that the low trust in society makes consensus generally harder to come to.

It was stated that in Slovakia, trust is at a very low level; Slovak citizens do not trust polls (especially political) and data. Thus, currently, Slovakia is at the point of reflection: the population is divided and fragmented by a lot of division lines that exist at the same time, while political campaigns support this phenomenon. On the other hand, Dalia Bankauskaitė reflected on this issue stating that there is no norm or structure in terms of social cohesion levels. There are also differences between people that are active on social media (commenting, writing statuses, sharing) and those who are mostly passive. Jakub Hankovský stressed the fact that significant differences were found between people with different opinions, political views, and education. “People with lower education are roughly twice as active as people with higher education,” claimed Hankovský.

This year's conference was attended by around 130 invited guests in-person, but you can also watch the recorded program on Adapt’s Youtube channel [here](#).

The organization of the event was supported by DT Institute, European Commission Representation Slovakia, Gerulata Technologies, Konrad Adenauer Foundation Slovakia, Ministry of Foreign and European Affairs of the Slovak Republic, and Open Information Partnership.

This article was created as part of the "Disinformation and Democracy" Conference project, based on contract no. MVZP/2023/5 on the provision of subsidies in the field of International relations and foreign policy of the SR within the scope of the MFA SR. The opinions and statements expressed do not represent the official position of the Ministry of Foreign and European Affairs of the SR. The sole authors are responsible for the content of the document.

Konferencia Dezinformácie a demokracia 2023

Dňa 28. septembra 2023 sa v Bratislave pri príležitosti konania tretieho ročníka konferencie Dezinformácie a demokracia zišli odborníci a odborníčky z oblastí vojenstva, bezpečnosti, strategickej komunikácie, dezinformácií a umelej inteligencie. Program organizovaný Adapt Institute pozostával z otvorenia a úvodného slova, troch diskusných panelov a troch prezentačných sekcií.

Úvodné slovo

Pozvanie na konferenciu prijal minister zahraničných vecí a európskych záležitostí Slovenskej republiky Miroslav Wlachovský, ktorý predniesol úvodné slovo. Vyzdvihol význam diskusie v témach, ktoré boli kľúčovými zložkami konferencie. Minister Wlachovský zdôraznil skutočnosť, že v súčasnosti stojíme pred ťažkými okamihmi dejín. Medzi výzvy patrí nielen vojna v Európe, ale aj oslabovanie a ústup demokracie, ktorého sme svedkami. "Spôsob, akým vytvárame, komunikujeme a konzumujeme informácie, sa stal jedným z kľúčových determinantov životaschopnosti a sily našich demokracií," uviedol Wlachovský, čím zdôraznil význam informačnej bezpečnosti a s ňou súvisiacich súčasných hrozieb. Podľa neho je potrebné demokraciu aktívne chrániť pred nebezpečenstvami zvonku, ale aj zvnútra štátu.

Sú to dezinformácie, ktoré neustále útočia na demokraciu, naše základné hodnoty a náš spôsob života. Sú veľmi nebezpečné aj kvôli aspektu zjednodušovania reality: aktéri dezinformácií poskytujú jednoduché vysvetlenia zložitých problémov, nechávajú predsudky nespochybniteľné, legitimizujú mylné domnienky. Minister Wlachovský tiež zdôraznil potrebu adekvátnej reakcie. "Nemôžeme byť lahostajní - musíme proti tomu bojovať: strategická komunikácia je kľúčová. Musíme byť aktívni a hlasní vo verejnom diskurze a nemôžeme mlčať," uviedol Wlachovský počas úvodného slova. Vyzdvihol skutočnosť, že naša činnosť je dôležitá, zatiaľ čo cena nečinnosti exponenciálne rastie.

Keďže sa online priestor stal arénou hybridných aktérov, potrebujeme primeranú reguláciu a zodpovednosť sociálnych platforiem, ktoré napomáhajú šíreniu dezinformácií. Popri deficitoch sociálnych médií v oblasti transparentnosti a moderovania obsahu existujú aj ďalšie prekážky v rámci mediálnej gramotnosti a objektívnej žurnalistiky. Napriek tomu minister Wlachovský vyjadril optimizmus a nádej, keď sa venoval otázke polarizácie, ktorá existuje v našej spoločnosti. Hoci pripustil, že žiadny z dostupných nástrojov nepredstavuje konečný liek pre demokraciu, uviedol, že jednotlivé hrozby je možné riešiť prostredníctvom implementácie nástrojov v dlhodobom horizonte, pretože boj proti dezinformáciám je maratón, nie šprint. V závere Wlachovský podotkol: "Napíňa ma optimizmom, že v tejto miestnosti vidím veľa skvelých bežcov."

Strategická komunikácia v kontexte vojny na Ukrajine

Prvá panelová diskusia bola venovaná témam strategickej komunikácie týkajúcej sa Ukrajiny a jej vzťahov s NATO. V diskusii vystúpili Stanislava Harkotová, novinárka a vojnová reportérka pracujúca pre spravodajský portál Aktuality.sk, Vineta Kleine, riaditeľka Informačného a dokumentačného centra NATO v Kyjeve, a Stanislava Susla, aktivistka, facilitátorka a zakladateľka Malej Ukrajiny.

V úvode panelu sa pozornosť upriamila na plán strategického komunikačného partnerstva NATO - Ukrajina z roku 2015 a na ochotu Ukrajiny budovať svoje Stratcom kapacity počas nasledujúcich rokov. Zároveň bolo konštatované, že od invázie možno pozorovať, že schopnosti Stratcomu na Ukrajine sa rozvíjajú. Hlavným dôvodom je, že ukrajinský informačný priestor predstavuje zároveň bojový a informačný front. Za najdôležitejší faktor úspechu ukrajinského Stratcomu bolo označené aktívne zapojenie súkromného sektora, občianskej spoločnosti a vlády, pričom hlavnými komunikačnými kanálmi sú sociálne médiá (najmä kanály spravodajských médií na Telegramu). Panelisti tiež zdôraznili vysokú úroveň dôvery občanov Ukrajiny v štátne inštitúcie, prezidenta a ozbrojené sily. Na druhej strane, dôvera v ruské médiá je na Ukrajine veľmi nízka.

V rámci otázky, ako Ukrajinci implementovali teóriu Stratcomu do praxe, bola spomenutá najmä úloha NATO. NATO poskytuje školenia pre osoby dedikované pre styk s verejnosťou a tlačových dôstojníkov a naďalej podporuje Ukrajinu prostredníctvom všetkých komunikačných kanálov, bojuje proti nepravdivým naratívom Ruska a zdôrazňuje význam medzinárodného poriadku. Počas diskusie bola spomenutá aj nová stratégia verejnej diplomacie Ukrajiny ako veľmi dôležitý nástroj. Stratégiu schválilo ukrajinské ministerstvo zahraničných vecí krátko pred vojnou. "Cieľom stratégie bolo dostať Ukrajinu na mapu a do povedomia medzinárodného spoločenstva," spresnila Vineta Kleine. Podľa rečníkov v rámci panelu mala rétorika prezidenta Ukrajiny a ďalších vládnych predstaviteľov doteraz mobilizačný aspekt a – spolu s brandingom – prispela k národnému zjednoteniu.

Z diskusie vyvstala otázka, či existujú rôzne prístupy k Stratcomu na Ukrajine a v zahraničí. V tejto súvislosti zohráva kľúčovú úlohu publikum, na ktoré sú informačné kampane zamerané. Pre Stratcom je dôležité udržiavať morálku Ukrajincov, podporovať ukrajinskú armádu a efektívne sa zameriavať na medzinárodné publikum. Treba však poznamenať, že ľudia v zahraničí môžu venovať vojne na Ukrajine čoraz menej pozornosti, keďže o téme dlhodobo získavajú veľké množstvo informácií. Je však dôležité pokračovať v informovaní o situácii, pretože verejná mienka v partnerských krajinách môže v budúcnosti rozhodnúť o podpore Ukrajiny.

Dezinformácie ako interdisciplinárna výzva

Druhá panelová diskusia sa zameriavala na interdisciplinárny prístup k riešeniu problematiky dezinformácií, ktorý spája perspektívy technologických, mediálnych a sociálnych vied. Slovo dostali traja rečníci: Jakub Šimko, odborný výskumník pracujúci pre Kempelenov inštitút inteligentných technológií, Radomír Masaryk z Univerzity Komenského v Bratislave a Shayan Sardarizadeh, novinár z BBC.

Počas tohto panelu sa diskutovalo o úlohe sociálnych médií a ich ekonomických modeloch. Keďže hlavným zmyslom platforiem sociálnych médií je pritiahnúť čo najväčšiu pozornosť používateľov, obsah je zvyčajne nekvalitný a môže obsahovať dezinformácie. "Ak sa nazývate novinárom, musíte sa riadiť niektorými základnými zásadami," povedal Shayan Sardarizadeh a zároveň vyhlásil, že novinári musia byť vecní a musia sa opierať o dôkazy. V sociálnych médiách je potrebný verejný dohľad - nezávislý, kvantitatívny audit. To si vyžaduje softvérovú infraštruktúru, ktorá by sledovala správanie sociálnych médií. Ďalším krokom je regulácia, ktorá by mala prinútiť platformy sociálnych médií dodržiavať predpisy alebo platiť pokuty v prípade ich nedodržania. Podľa účastníkov diskusie je európsky zákon o digitálnych službách (DSA) krokom správnym smerom, a preto by sa mal riadne implementovať. Stále však nie je jasné, aké údaje, v akom rozsahu a za akých okolností budú vďaka DSA dostupné pre výskumníkov.

Okrem regulácie sociálnych médií bola zdôraznená potreba mediálnej gramotnosti v rámci vzdelávania ako spôsobu minimalizácie zraniteľnosti voči nefaktickému obsahu. Radomír Masaryk spomenul aj nízku dôveru v authority a inštitúcie na Slovensku, ktorú umocňuje vplyv propagandy. Informačná aréna dnes dáva priestor aj subjektom, ktoré operujú s umelou inteligenciou (AI) a šíria deepfake materiály. Pozitívom je však možnosť využiť generatívnu umelú inteligenciu na boj proti dezinformáciám. Shayan Sardarizadeh tiež vyjadril názor, že väčšina virálnych falošných správ na internete sa dá jednoducho overiť a ľudia by mali mať možnosť overiť si fakty sami. "Dúfam, že sa nám podarí rýchlo prejsť do stavu, keď budú mať samotní ľudia potrebné a verejne dostupné nástroje zadarmo," konštatoval Sardarizadeh. V rámci odporúčania pre ľudí ako byť odolnejší voči nefaktickému

obsahu, rezonovali myšlienky ako: pristupovať ku všetkému skepticky, overovať si obsah a skúmať metodologické prístupy.

Generatívna umelá inteligencia pre strategickú komunikáciu a informačné operácie

Michal Trnka a Filip Uhlárik zo slovenskej technologickej spoločnosti Gerulata Technologies analyzovali nové, hyperpokročilé AI jazykové modely, ich potenciálne zneužitie, ako aj praktické využitie v boji proti dezinformáciám. Trnka v úvode svojho vystúpenia vyjadril myšlienku, že hlavnou úlohou je vývoj softvérových a analytických nástrojov na boj proti nepriateľským informačným aktivitám, ale v súčasnosti sa nachádzame v stave, keď sú texty produkované umelou inteligenciou takmer nerozoznateľné od ľudských výtvorov. Skonštatoval, že v oblasti umelej inteligencie došlo k obrovskému pokroku – technológie, ktoré sa rýchlo rozvíjajú, sú mimoriadne výkonné a široko dostupné. Identifikovaná tiež bola nová hrozba: AI môže vytvárať dezinformácie a nenávistné prejavy. "Pomocou tejto technológie môžeme vytvoriť nespočetné množstvo variácií naratívu," uviedol Trnka. Umelá inteligencia môže tiež tvoriť nízkonákladové pseudomédiá, pričom tento proces sa dnes dá automatizovať. Aj boti môžu byť veľmi pokročilí a takmer nerozoznateľní od skutočných ľudí.

V súvislosti s týmito hrozbami vzniká otázka, ako zaistiť bezpečnosť umelej inteligencie. Odporúčania zahŕňajú reguláciu, vysoké náklady na konkrétne modely, detekciu obsahu vytvoreného umelou inteligenciou a ochranné zábrany. Regulácie však nemusí byť dostatočná, pretože by pravdepodobne ovplyvnila len subjekty v EÚ, a pokiaľ ide o ceny, komerčné modely sú pomerne lacné, a teda aj dostupné. Ochranné zábrany boli interpretované ako "súbor nástrojov a techník, ktoré majú zabrániť tomu, aby model napomáhal nezákonnému, nenávistnému alebo inému nežiaducemu správaniu". Niektoré sú zabudované vo vnútri modelov a fungujú pomerne dobre, stále však zostávajú prelomiteľné. Zároveň nie všetky komerčné spoločnosti, ktoré programujú technológie umelej inteligencie, sú pri zavádzaní ochranných zábran úspešné.

Podľa Gerulata Technologies musí byť spoločnosť lepšie chránená pred jednotlivými druhmi škodlivých vplyvov. Hoci umelá inteligencia rozhodne môže predstavovať nebezpečenstvo, je najlepším nástrojom na boj a riešenie dezinformácií a iných nepriateľských aktivít. V tejto súvislosti bol predstavený systém Gerulata Sentinel. Ten analyzuje obsah pomocou umelej inteligencie: dokáže identifikovať udalosti, kategorizovať ich, geolokalizovať, klasifikovať, datovať a sumarizovať, výsledkom čoho je geografický prehľad o tom, čo sa deje a ako to súvisí s rôznymi naratívmi. Môže tiež sledovať, ako sa konkrétne udalosti vyvíjali v čase, a funguje aj pre plánované budúce udalosti.

Európska demokracia a technológie

Vladimír Šucha, vedúci Zastúpenia Európskej komisie na Slovensku, mal prezentáciu o tom, ako môžu technológie a umelá inteligencia manipulovať s ľudskými emóciami a ovplyvňovať rozhodovanie - individuálne aj kolektívne. Počas prezentácie bolo zdôraznené, že v súčasnosti potrebujeme reguláciu a technológie na riešenie nebezpečných hrozieb, ale zároveň potrebujeme vzdelávanie.

Šucha sa vyjadril k otázke umelej inteligencie: "Chápeme, že umelá inteligencia je hrozbou pre spoločnosť, ako ju poznáme." Uviedol, že AI úplne mení spôsoby nášho života, a preto sa musíme zamyslieť nad tým, ako technológie ovplyvňujú modernú európsku spoločnosť. Podľa Šuchu AI dokáže ovládať naše emócie, čo je dôležité, pretože 85 % našich rozhodnutí je emocionálnych. Akcentoval tiež otázku rozlišovania medzi správaním ľudí v online a offline prostredí a poznamenal, že dochádza k obratu od neutrálneho obsahu k extrémistickému. "Bolo zistené, že niektoré samosprávne online fóra prispievajú k radikalizácii a toxickému extrémizmu," zdôraznil Šucha.

Korene sociálnej súdržnosti, dôvery a odolnosti

V rámci poslednej panelovej diskusie konferencie sa téme sociálnej súdržnosti venovali Dalia Bankauskaitė, vedúca pracovníčka Centra pre analýzu európskej politiky, Jakub Hankovský, výkonný riaditeľ IPSOS, a Justin Lane, spoluzakladateľ CulturePulse.

Počas diskusie odznelo, že existuje veľa rôznych prístupov k sociálnej súdržnosti, vrátane politického, sociologického, ekonomického a psychologického. Napriek tomu, že komunita môže existovať len v myšliach ľudí z rovnakej skupiny, je veľmi dôležitá, pretože pokiaľ má dostatočný počet ľudí rovnakú predstavu, existuje pocit súdržnosti. Byť súčasťou nejakej sociálnej skupiny je v ľudskej prirodzenosti. Keď pocit spolupatričnosti degraduje, cítime menšiu ochotu robiť veci pre našu organizáciu. "Keď sa dôvera naruší, začneme voči ostatným pociťovať hnev, pretože začneme vnímať ľudí ako outsiderov," uviedol Justin Lane. Jakub Hankovský poznamenal, že "ak máte nízku dôveru, či už horizontálnu, alebo všeobecnú dôveru - keď si ľudia navzájom nedôverujú - alebo inštitucionálnu dôveru, môže to sťažovať vzájomné interakcie." To znamená, že nízka dôvera v spoločnosti vo všeobecnosti sťažuje dosiahnutie konsenzu.

Panelisti tiež konštatovali, že na Slovensku je dôvera na veľmi nízkej úrovni, slovenskí občania nedôverujú prieskumom (najmä politickým) ani údajom. V súčasnosti sa teda Slovensko nachádza v bode, kedy je obyvateľstvo rozdelené a roztrieštené množstvom deliacich línií, ktoré existujú súčasne, pričom politické kampane tento jav podporujú. Dalia Bankauskaitė však v tomto kontexte uviedla, že neexistuje žiadna norma alebo štruktúra z hľadiska úrovne sociálnej súdržnosti. Existujú tiež rozdiely medzi ľuďmi, ktorí sú na sociálnych sieťach aktívni (komentujú, píšú statusy, zdieľajú), a tými, ktorí sú väčšinou

pasívni. Jakub Hankovský zdôraznil skutočnosť, že medzi ľuďmi s rôznymi názormi, politickými predstavami a vzdelaním sa zistili výrazné rozdiely. "Ľudia s nižším vzdelaním sú zhruba dvakrát aktívnejší ako ľudia s vyšším vzdelaním," tvrdí Hankovský.

Tento ročník konferencie sa na mieste zúčastnilo viac ako 130 hostí. Záznam môžete sledovať na Youtube kanáli Adaptu prostredníctvom [tohto odkazu](#).

Konferencia bola organizovaná v spolupráci s DT Institute, Zastúpením Európskej komisie na Slovensku, Gerulata Technologies, Nadáciou Konrada Adenauera Slovensko, Ministerstva zahraničných vecí a európskych záležitostí SR a Open Information Partnership.

Tento článok vznikol v rámci projektu Konferencia "Dezinformácie a demokracia", a to na základe zmluvy č. MVZP/2023/5 o poskytnutí dotácie v oblasti Medzinárodné vzťahy a zahraničná politika SR v pôsobnosti MZVEZ SR. Vyjadrené názory a tvrdenia nepredstavujú oficiálne stanovisko Ministerstva zahraničných vecí a európskych záležitostí SR. Za obsah dokumentu sú zodpovední výlučne jeho autori.

Adapt Institute

■ Na vřšku 8
811 01 Bratislava
Slovak Republic

■ office@adaptinstitute.org
■ +421 908 327 491
■ www.adaptinstitute.org

DISINFORMATION
& DEMOCRACY
CONFERENCE
REPORT 2023